

SZÉKELYFÖLD TÖRTÉNETE

II.

TARTALOM

BEVEZETŐ	23
AZ ERDÉLYI FEJEDelemség ÉS A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC KORA, 1562–1711	27
Új ország alakul – a speyeri egyezmény (Oborni Teréz)	27
Két nagyhatalom között	29
A fejedelemség területe	31
A rendi nemzetek szövetsége – az uniók	32
A székelyek országrendisége és a szabadságjogok (Oborni Teréz)	34
Az 1562. évi felkelés és a szabadságok korlátozása	34
A Báthoriak korának első évtizedei	44
<i>A tövisi folyamodvány</i>	46
<i>A fivérek: Báthori István – Báthori Kristóf viszonya a székelyekkel</i>	50
Báthori Zsigmond és a székelyek „véres farsangja”	54
Mihály vajda és a székely szabadságok – Báthori András fejedelemsége	63
A Habsburg hatalomátvétel – Székely Mózes rövid fejedelemsége	74
Bocskai István – szövetségben a székelyekkel	76
Rákóczi Zsigmond, a székelyek támogatója	81
Báthori Gábor zavaros évei	82
Bethlen Gábor, a rendteremtő fejedelem	85
A Rákócziak kora	92
Rhédey Ferenc, Barcsay Ákos és Kemény János uralma – a válság évei	97
Apafi Mihály uralkodása – a végjáték	100
<i>Thököly Imre Erdélyben</i>	107
Az oszmán uralom felszámolása	108
A Diploma Leopoldinum – Erdély új közjogi helyzete	111
A székely társadalom (Balogh Judit)	113
A hagyományos rend bomlásának jelei az 1562. évi felkelés előtt	113
Az 1562. évi felkelés következményei	117
Feszültségek a 16. század utolsó harmadában	126
Előkelők, lófők, közsékelyek a 17. században	135
<i>Mentesítés a hadba szállás alól</i>	153
A nemesség a széki vezető tisztségekben	160
Változások a 17. század végén	170
Székelyek a fejedelemség politikai színterein (Balogh Judit)	174
Az udvari testőrségben	178
A fejedelemség diplomáciai szolgálatában	179
Vallási sokszínűség	181
Erdélyi országgyűlés – székelyek rendi nemzetgyűlése (Oborni Teréz)	190

A székely önkormányzat intézményei és tisztségviselői (Oborni Teréz)	193
A széki szervezet a fejedelemség korában	193
<i>Háromszék és Miklósvárszék – társszék vagy fiúszék</i>	197
<i>Udvarhelyszék és Bardóc fiúszék</i>	203
<i>Keresztúr fiúszék</i>	204
<i>Marosszék és Szereda fiúszék</i>	204
<i>Csík-, Gyergyó- és Kászonszék</i>	206
<i>Aranyosszék</i>	209
A széki bíraskodás és a királybírák szerepe (Oborni Teréz)	210
A királyi/fejedelmi hatalom képviselői	212
A királybírói tisztség viselői a 16. század végén	216
Az alkirálybírák, székülők	218
Székelyföldi városok, falvak (Oborni Teréz)	221
Mezővárosok	221
Kiváltságolt falvak	229
A székely falutörvények (Oborni Teréz)	237
Gazdálkodás a falvakban	242
A székelyek mindennapjai (Tüdős S. Kinga)	248
Székelyföld települései és lakói	248
A székely család	251
Elvándorlás, bevándorlás	254
Írástudás, írástudók	264
<i>Peregrináció</i>	273
Házak, udvarházak, kastélyok	274
Díszkertek, veteményesek	284
A székelyek hadrendje, a hadakozók felszerelése	291
A templomvárak szerepe	303
Végrendelkezés, temetkezés a székelyek körében	308
<i>A székely örökség a végrendeletekben</i>	318
Erdély a Habsburg Birodalomban (Oborni Teréz)	327
Új hatalmi berendezkedés	327
A Rákóczi-szabadságharc Erdélyben	330
Székelyek a Rákóczi-szabadságharcban (Balogh Judit)	334
SZÉKELYFÖLD NÉPESSÉGE A 18. SZÁZADBAN (Pakot Levente)	339
A népesség 1785-ben	339
A felekezeti összetétel változásai 1763/1767–1785 és 1785–1850 között	341
Demográfiai folyamatok a 18. században	343
A természetes népmozgalom (születések és halálozások) néhány székelyföldi településen	344

FALU, VÁROS, GAZDASÁG A 18. SZÁZADBAN	349
Falurendszer és mezőgazdaság (Egyed Ákos)	349
A falurendszer és az önkormányzat. A falutörvények szerepe	350
A falvak társadalmi tipológiája	351
Hagyományosság és változás a mezőgazdaságban	353
A városok és céheik (Pál Judit)	358
A városi joghatóság kérdése	358
Népesség és mezőgazdaság	362
A kézművesipar és a céhek	364
Faluk és város találkozása: vásárok és kereskedők	367
KÖZIGAZGATÁS ÉS KÖZÉLET A HATALMI KONSZOLIDÁCIÓ KORSZAKÁBAN, 1711–1761 (Hermann Gusztáv Mihály)	371
A FELVILÁGOSULT ABSZOLUTIZMUS KÖVETKEZMÉNYEI, 1761–1790	387
Változások Mária Terézia korában, 1761–1780	387
A székely határőrrendszer létrehozása és működése (Egyed Ákos)	388
A közigazgatás és bíraskodás reformja (Hermann Gusztáv Mihály)	399
Mária Terézia reformjainak közéleti hatása (Hermann Gusztáv Mihály)	403
A székelység II. József idején (Hermann Gusztáv Mihály)	406
A székely határőrség egységei a csatatereken a felvilágosult abszolútizmus korában (Csikány Tamás)	417
EGYHÁZI VISZONYOK 18. SZÁZADBAN (Tóth Levente)	423
A katolikus egyház	423
A református egyház	429
Az unitárius egyház	436
Görögkeleti és görög katolikus közösségek, szórványok	439
ISKOLÁK, MESTEREK, LITERÁTOROK – MŰVELŐDÉS A 18. SZÁZADBAN (Tóth Levente–Hermann Gusztáv Mihály)	443
Az iskolák	443
A népoktatás (Tóth Levente)	443
Közép- és felsőfokú tanintézetek (Hermann Gusztáv Mihály)	450
Barokk és felvilágosodás – ízlésvilág, műveltség, irodalom (Hermann Gusztáv Mihály)	459

AZ ABSZOLUTIZMUS ALKONYÁTÓL A FORRADALOMIG (Hermann Gusztáv Mihály)	467
Változások a székely társadalomban	467
Hagyomány és modernizáció a gazdaságban	471
Közéleti restauráció és rendi offenzíva	480
A székek restauráció utáni közigazgatása	480
A székely rendek politikai ellentámadása	481
Az anyaszék továbbélő mítosza és nosztalgiája	488
Közélet a reformkorban	490
Ami nem változik: a rendi kiváltságok védelme	490
Közéleti csaták a reformeszmék jegyében	495
A székely határország egységei a csatatereken 1790 és 1848 között (Csikány Tamás)	505
Művelődési élet 1790 és 1848 között	512
FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC, 1848–1849 (Egyed Ákos)	519
Forradalmak Nyugat-Európában és Magyarországon	519
Forradalom Székelyföldön	521
Forradalmi mozgalmak Marosvásárhelyt és Marosszéken	524
Népforradalom Udvarhelyszéken	528
Küzdelem a katonai uralom ellen Csík-, Gyergyó- és Kászsónszékben	534
Forradalom Háromszéken	538
Aranyosszék helyzete	543
Batthyány miniszterelnök segítséget kér a székelyektől	544
Erdély országgyűlése. Az uniótörvény elfogadása.	
A székelykérdés a kolozsvári országgyűlésen	548
Székelykérdés a pesti népképviselői országgyűlésen	554
Önvédelmi előkészületek	559
Nemzetőrsek további szervezése. Önkéntes huszárcsapat és gyalogzászlóalj alakítása	559
Az agyagfalvi Székely Nemzeti Gyűlés	563
Székelyföld helyzete az agyagfalvi nagygyűlés után	572
Küzdelem Csík-, Gyergyó- és Kászsónszék, valamint Háromszék közös önvédelme érdekében. Csík pacifikálásának története	574
Háromszék önvédelmi harca	577
<i>Hogyan haladt az ágyúöntés?</i>	588
<i>Az önvédelmi háború hadieseményei</i>	590
<i>Mi történt a külön tájegységet képező Erdővidéken?</i>	592
Székelyföld felszabadítása. A székelység csatlakozása Bem hadjáratához	596
A székelyföldi hadiipar fejlesztése. Gábor Áron szerepe	604
Székelyföld védelme az egyesült orosz–osztrák haderő ellen	607
Az utolsó ütközetek Székelyföldön	615

BIRODALMI CENTRALIZÁCIÓ ÉS BÜROKRATIKUS MODERNIZÁCIÓ SZORÍTÁSÁBAN (Deák Ágnes)	619
A „szigorú katonai diktatúra” viszonyai	620
Rendies és polgári társadalom keresztútjain	624
A közigazgatás és igazságszolgáltatás szervezete	628
Gazdasági átalakulás és pénzügyi terhek	636
Oktatás és művelődés	637
Állampolgári öntevékenység és állami ellenőrzés	645
Székely vértanúk	648
Az abszolutizmus kormányzatának megrendülése	650
Alkotmányos derű	652
Az alkotmányos derűre ború – újra provizórium	658
Kultúra és közművelődés	664
„Nagyszében német és centralistikus, Kolozsvár nemzeti!”	665
Újabb fordulat az alkotmányosság felé	669
Felkészülés az unióra	672
RÖVIDÍTÉSEK ÉS FELHASZNÁLT IRODALOM	675
ERDÉLYI FEJEDELMEK ÉS MAGYAR KIRÁLYOK 1867-IG	709
HELYNÉVMUTATÓ	711
SZEMÉLYNÉVMUTATÓ	723